

Tillit, innbyggerinvolvering og attraktivitet

Knut Vareide, Telemarksforsking

Innhold

Bakgrunn	3
Drøfting: Hvorfor tror vi det er en sammenheng?	3
Kort om bostedsattraktivitet	3
Endring påvirker, ikke nivå	3
Kategorier av attraktivitetsfaktorer	4
Påviselig endring av attraktiviteten krever kontinuerlig og kraftfull innsats	5
Mobilisering av alle aktører – tillit	5
Om innbyggerundersøkelsen	7
Innbyggerinvolvering	7
Tillit til politikere	9
Sammenheng mellom tillit og innbyggerinvolvering	10
Har tilliten noe med størrelse på kommunen?	11
Sammenheng mellom tillit, innbyggerinvolvering og attraktivitet?	12
Hvorfor finner vi ingen sammenheng?	14
Målingen av tillit er preget av tilfeldigheter	14
Tillit er ikke nok, det må også være vilje til vekst	14
Tilfredse innbyggere en kanskje ikke nok?	14
Hvordan skal vi konkludere?	16

Bakgrunn

Dette lille notatet er laget for Distriktssenteret. Hensikten er å undersøke om det kan finnes en positiv sammenheng mellom innbyggernes tilfredshet og tillit til kommunepolitikerne og bostedsattraktivitet. Innbyggernes tilfredshet og tillit til kommunepolitikere er målt gjennom innbyggerundersøkelsen til DIFI. Telemarksforskning har i en årrekke utviklet modeller for måling av bostedsattraktivitet. I dette notatet skal vi se om vi finner en positiv sammenheng mellom innbyggertilfredsheten og bostedsattraktiviteten.

Det er spesielt to spørsmål fra Innbyggerundersøkelsen som er interessante i denne sammenhengen:

- Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste?
- Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan kommunepolitikerne lytter til innbyggernes synspunkter i din kommune?

Spørsmålet er da om vi kan finne en positiv sammenheng mellom innbyggernes tillit til kommunepolitikerne og kommunens bostedsattraktivitet. Og om vi kan finne en tilsvarende positiv sammenheng mellom kommuners bostedsattraktivitet og innbyggernes tilfredshet med kommunepolitikernes evne til å lytte til innbyggernes synspunkter.

Hypotesen er at det finnes en slik sammenheng.

Dette notatet oppsummerer et høyst foreløpig og raskt arbeid, tilsvarende fire dagsverk, der vi har sett på om vi kan finne noen interessante spor.

Drøfting: Hvorfor tror vi det er en sammenheng?

Innledningsvis kan vi drøfte hvorfor det skulle være en positiv sammenheng mellom disse spørsmålene i innbyggerundersøkelsen og bostedsattraktiviteten.

Kort om bostedsattraktivitet

Bostedsattraktiviteten, slik Telemarksforskning måler den, måles med differansen mellom faktisk nettoflytting til en kommune og den statistisk forventede flyttingen. Den statistisk forventede flyttingen er beregnet ut i fra kommunens arbeidsplassvekst, arbeidsplassveksten i kommuner det pendles til, kommunens innbyggertall og kommunens arbeidsmarkedsintegrasjon.

Noen kommuner har høyere nettoflytting enn forventet og betegnes da som attraktive bostedskommuner. Vi antar at denne bostedsattraktiviteten er et resultat av at kommunens kvaliteter og egenskaper som gjør det attraktivt å bo i kommunen.

Endring påvirker, ikke nivå

Antakelig er det positive *endringer* i kvaliteter og egenskaper som skaper attraktiviteten. Vi har forsøkt å se på sammenhengen mellom nivå på steds kvaliteter og bostedsattraktivitet uten å finne signifikante sammenhenger. Vi fant for eksempel ingen sammenheng mellom nivå på kulturaktiviteter (som målt gjennom norsk kulturindeks) og bostedsattraktiviteten. I en annen undersøkelse undersøkte vi om steder med høgskole hadde høyere bostedsattraktivitet enn andre uten å finne noen positiv sammenheng. Både nivået på kulturaktiviteter og lokalisering av høgskoler er forhold som forandrer seg langsomt. Det er de samme kommunene som plasserer seg høyt på

kulturindeksen hvert år, og lokaliseringen av høgskoler har vært tilnærmet uendret i flere tiår. Dermed vil steder med høgskole eller et stort kulturtilbud ha kommet i en slags likevekt når det gjelder innbyggertall ut fra sine kvaliteter. Når kvalitetene ikke endres, vil det ikke bli høyere netto innflytting til slike kommuner. Dermed finner vi heller ikke noen positiv sammenheng med bostedsattraktiviteten. Men forhold som kulturtilbud og lokalisering av høgskoler kan ha stor betydning hvis vi fokuserer på *endring*. Et sted hvor det blir etablert en ny høgskole vil kunne få en tilstrømming av nye innbyggere som ønsker å studere. Den økte innflyttingen vil gjøre at stedet framstår med høy bostedsattraktivitet. Etter noen år vil det være like mange studenter som flytter fra stedet som flytter til. Da vil bostedsattraktiviteten ikke lenger påvirkes i positiv retning. Et sted som ha hatt en høgskole, men hvor høgskolen blir lagt ned, vil kanskje på sterkt negativ bostedsattraktivitet en periode. Et sted som har hatt et svakt kulturtilbud, men hvor kulturtilbudet i løpet av noen få år blir svært mye bedre, vil kanskje oppnå høy bostedsattraktivitet.

Kategorier av attraktivitetsfaktorer

Vi har så langt brukt kulturtilbud og lokalisering av høgskoler og kulturtilbudet som eksempler på lokale kvaliteter som kan tenkes å påvirke bosteds kvaliteten. Det finnes imidlertid svært mange mulige attraktivitetsfaktorer. Vi pleier å dele disse inn i fire:

Fire kategorier av attraktivitetsfaktorer	
Areal og bygninger	Boligtomter, tilgjengelige boliger, boligbygging, boligpriser.
Ameniteter	Kommunale tjenester (skoler, barnehager, m.m.), fritidstilbud, kulturtilbud, utdanningstilbud, kaféer, butikker, estetisk vakkert sentrum, klima, natur, sosiale møteplasser, sykkelveger, m.m.
Omdømme	Hva andre enn egne innbyggere assosierer med stedet
Stedlig kultur og identitet	Lokal identitet, samarbeidsånd, optimisme, risikovilje, investeringslyst, interesse for å være med å utvikle stedet

De fleste faktorene som kan tenkes på påvirke attraktiviteten vil kunne plasseres i en av de fire kategoriene. De to første kategoriene er konkrete og fysiske, mens de to siste handler om emosjoner og relasjoner.

Boligbygging er kanskje den faktoren som har sterkest direkte sammenheng med bostedsattraktivitet. Boligbyggingen er en nettopp en endringsfaktor, og representerer en endring i antall boliger på et sted.

For de mange faktorene i kategorien ameniteter er det vanskeligere å måle endringer enn nivå. Spesielt fordi endringene ofte skjer langsomt, slik at endringene er ganske marginale på kort sikt. Det er også et stort antall ulike ameniteter som kan tenkes å påvirke bostedsattraktiviteten. Da vil effekten av en enkelt amenitet også ha marginal betydning. Det gjør det vanskelig å avdekke effekten av en enkelt amenitet på bostedsattraktiviteten.

Omdømme og stedlig kultur og identitet er forhold som er vanskelige å måle kvantitativt slik at vi kan teste eventuelle effekter med statistiske metoder. Stedlig kultur og identitet er kanskje en spesiell kategori fordi den kan representere både motivasjon og vilje til endringer og vekst.

Bostedsattraktiviteten til et sted påvirkes dermed av et stort antall mulige attraktivitetsfaktorer, som antakelig også påvirker hverandre i et komplekst samspill. Ulike steder konkurrerer om å være attraktive bosteder. Det gjør at det ikke bare er endringen på stedet som har betydning, men også hvordan andre steder endres i samme periode. Dersom alle steder endrer en attraktivitetsfaktor samtidig, vil endringen ikke få noen betydning for bostedsattraktiviteten. Et slikt eksempel kan være at alle kommunene sørger for full barnehagedekning. Dersom det bare var en kommune som hadde full barnehagedekning ville denne kommunen oppleve økt tilflytting, men når det skjer omtrent samtidig i alle kommuner får denne forbedringen ingen effekt.

Påviselig endring av attraktiviteten krever kontinuerlig og kraftfull innsats

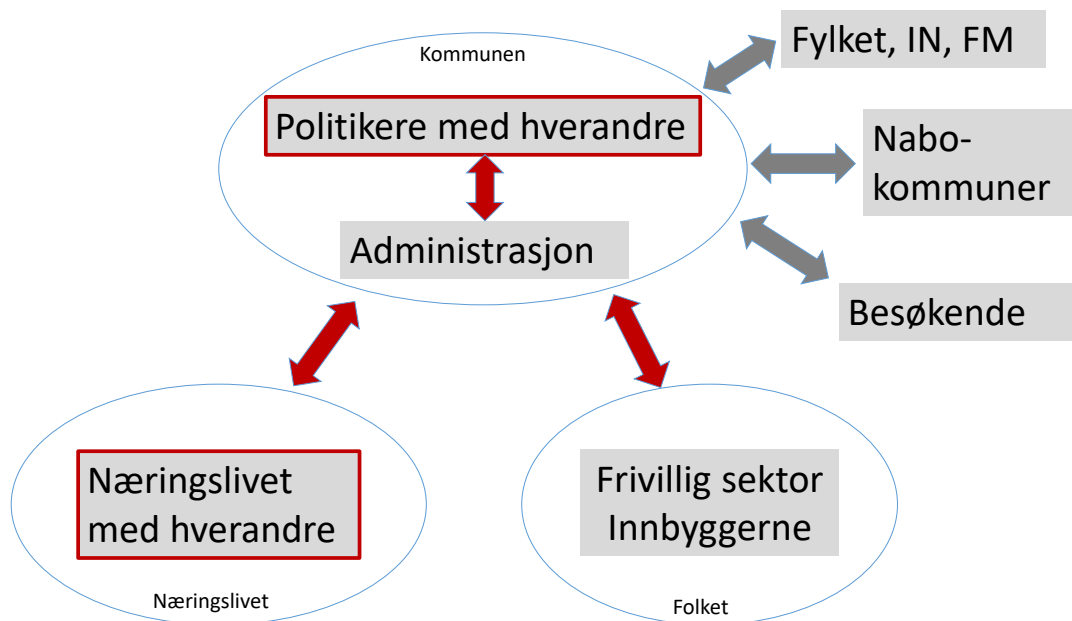
Konklusjonen er at en kommune som ønsker å bli en attraktiv bostedskommune må gjennomføre positive endringer på en eller flere attraktivitetsfaktorer i en grad som er sterkere enn andre kommuner. Antakelig må mange ulike attraktivitetsfaktorer endres kontinuerlig over en periode på flere år før en kan påvise faktiske endringer i flyttestrømmene.

De fleste kommuner ønsker å være attraktive bostedskommuner og gjennomfører ulike tiltak for å skape bostedsattraktivitet. Det er derfor ikke tilstrekkelig å gjennomføre noen tiltak for å bli en attraktiv kommune. Kommunen må gjennomføre smartere, flere eller mer kraftfulle tiltak enn andre kommuner.

Mobilisering av alle aktører – tillit

En kommune som skal skape bostedsattraktivitet må skape kontinuerlige endringer i positiv retning. Dette krever en stor innsats. For å lykkes må en attraktiv kommune mobilisere hele kommunen. Tillit er et stikkord for å forklare hvorfor noen kommuner lykkes bedre enn andre i en slik mobilisering.

I figuren under har vi skissert hvilke aktører som er viktige for å skape attraktivitet i en kommune.

Figur 1: Tillitsdimensjoner på stedsnivå.

De viktigste dimensjonene av tillit er markert med røde rammer og piler. En langsiktig strategi krever at det er en viss tillit politikere imellom for å sikre en langsiktig og målrettet innsats. Det må også være tillit mellom politikere og administrasjon i kommunen. Videre må det være tillit mellom kommune og næringsliv. Det er spesielt viktig for næringsattraktivitet (som vi ikke behandler i dette notatet), men næringslivet har også en viktig rolle for bostedsattraktiviteten. Næringslivet skal investere og bygge boliger og næringslivet driver også mange såkalte ameniteter, kaféer, butikkhandel, underholdnings- og fritidstilbud. Tillit mellom kommunen og frivillig sektor og resten av befolkningen er naturligvis også en viktig dimensjon for å bygge bostedsattraktivitet. Frivillig sektor driver mye av fritids- og underholdningstilbudet, spesielt i små kommuner.

Kommunen er den viktigste aktøren for å skape slike endringer i kvaliteter gjennom sin rolle som tjenesteleverandør og samfunnsutvikler. Det er egentlig bare kommunens politikere som har legitimitet til å definere kommunens målsettinger og ønsket utvikling. Kommuner hvor en lykkes med å mobilisere alle ressursene til felles innsats vil naturligvis ha de beste forutsetningene for å skape bostedsattraktivitet. Slike kommuner gjennomfører ikke bare tiltak i egen organisasjon, men fungerer også som «katalysatorer» for å få med seg næringsliv, frivillig sektor og befolkningen.

Derfor vil det være en plausibel hypotese at kommuner hvor innbyggerne har tillit til kommunepolitikere og føler seg involvert i større grad evner å skape slike positive endringer og dermed økt bostedsattraktivitet. Hvis vi finner en positiv korrelasjon mellom innbyggertilfredsheten og bostedsattraktiviteten vil dette styrke denne hypotesen.

Om innbyggerundersøkelsen

DIFI har gjennomført tre innbyggerundersøkelser, i 2010, 2013 og 2015. Det er en spørreundersøkelse som blir sendt til 30 000 innbyggere. Svarprosenten har vært i overkant av 40 prosent. Det er dermed en ganske omfattende undersøkelse. DIFI har lagt ut alle data på sine hjemmesider slik at alle kan bruke og analysere svarene. Det er ganske mange spørsmål i undersøkelsen, spesielt om innbyggernes tilfredshet med offentlige tjenester. Vi skal bare fokusere på to av disse.

Innbyggerinvolvering

Et av spørsmålene i innbyggerundersøkelsen lød slik:

Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan kommunepolitikerne lytter til innbyggenes synspunkter i din kommune?

Respondentene kunne da krysse av for en skala fra «svært misfornøyd», til «svært fornøyd»

Valid Values	1	-3 Svært misfornøyd
	2	-2
	3	-1
	4	0
	5	1
	6	2
	7	+3 Svært fornøyd
	8	Vet ikke/Har ingen mening

Dataene er tilgjengelig gjennom et tall fra 1-7, hvor 1 betyr svært misfornøyd og 7 er svært fornøyd. Tallet 8 betyr vet ikke/har ingen mening og disse verdiene må da filtreres bort før vi kan beregne et gjennomsnitt for hver enkelt kommune.

Følgende kommuner er mest fornøyd med politikernes evne til å lytte:

Kommune	2010	2013	2015	Samlet	N
Træna			6,0	6,0	1
Granvin	5,3	6,5	6,0	5,8	6
Rindal	6,0	5,4	7,0	5,8	14
Rømskog	6,0	5,0	6,0	5,7	3
Skiptvet	5,0	6,5	6,0	5,6	14
Solund	6,0	5,3		5,6	5
Leka	5,5			5,5	4
Bygland	4,0	7,0		5,5	2
Modalen	6,0		5,0	5,5	2
Åfjord	5,6	4,8	5,7	5,4	20
Høylandet	5,0		7,0	5,4	5
Masfjorden	4,5	6,0	5,0	5,4	7
Ål	5,2	5,5	5,2	5,3	30
Namdalseid	5,0	5,6	5,0	5,3	9
Hemsedal	5,3	5,3	5,3	5,3	11
Overhalla	5,1	5,0	5,6	5,2	25
Frosta	5,0	4,8	5,8	5,2	14
Kvinesdal	5,1	5,7	5,0	5,2	30

Tolga	5,5	5,9	3,0	5,1	14
Osen	5,7	4,8		5,1	7
Aremark	6,0	4,5	5,7	5,1	8
Sirdal	4,5	5,0	5,7	5,1	9
Vegårshei	4,8	4,0	6,0	5,1	10
Lurøy	5,4	3,5	5,7	5,1	17
Asker	4,7	5,2	5,2	5,0	317

I den siste kolonnen ser vi N, som er antall respondenter som har gitt en karakter. Da ser vi straks et av problemene med å bruke innbyggerundersøkelsen på kommunenivå. I Træna, som har høyst grad av tillit, er det bare en eneste person som har avgitt karakter. To kommuner, Flakstad og Moskenes, har ingen svar. Mange av kommunene øverst på lista har mindre enn ti svar til sammen for de tre undersøkelsene. Det er avgitt hele 27 195 svar totalt, men når vi fordeler svarene på de 428 kommunene, blir det relativt få svar for de små kommunene. Det betyr at det er stor usikkerhet knyttet til resultatene for de små kommunene. Den siste kommunen i tabellen, Asker, har 317 svar. Da kan vi med en viss grad av sikkerhet si at tillitsnivået til Asker er ganske høyt. Men for flertallet av kommunene må vi nok konstatere at det er for få svar til at vi kan stole på resultatene.

For moro skyld kan vi se hvilke kommuner som kommer nederst på lista:

Kommune	2010	2013	2015	Samlet	N
Kvalsund	1,0	1,0	2,0	1,3	3
Storfjord	2,5	3,0	2,0	2,6	9
Værøy	3,5	1,0		2,7	3
Gjemnes	1,8	3,8	3,0	2,8	15
Vardø	3,0	1,8	4,7	3,0	13
Torsken	2,0		3,3	3,0	5
Vega	2,7	4,0		3,0	4
Halden	3,1	3,3	3,0	3,1	153
Karlsøy	2,7	4,7	2,8	3,1	14
Nesna	5,0	1,0	3,3	3,2	5
Ørsta	3,2	3,5	3,1	3,3	54
Kvinnherad	3,8	2,8	3,1	3,3	72
Tranøy	3,0		3,7	3,3	7
Fauske	3,4	3,2	3,3	3,3	52
Kvænangen	4,0	3,7	1,5	3,3	9
Loppa	2,7	6,0	3,0	3,3	6
Grue	3,4	4,0	2,0	3,4	34
Ballangen	4,3	3,2	2,7	3,4	11
Øksnes	3,2	3,9	2,9	3,4	26
Kvam	2,1	4,3	3,8	3,4	49
Finnøy	3,0	4,0	3,5	3,4	18

Igjen er lista preget av kommuner med få respondenter. Halden, Kvinnherad og Fauske har imidlertid over 50 respondenter hver, og kanskje er det grunnlag for å si at disse kommunene er preget av at befolkningen er forholdsvis lite tilfreds med kommunepolitikernes evne til å lytte.

Tillit til politikere

Et av spørsmålene lød slik:

- Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste?

Respondentene kunne da krysse av for en skala fra «svært liten tillit», til «svært stor tillit».

Valid Values	1	-3 Svært liten tillit
	2	-2
	3	-1
	4	0
	5	1
	6	2
	7	+3 Svært stor tillit
	8	Vet ikke/Har ingen mening

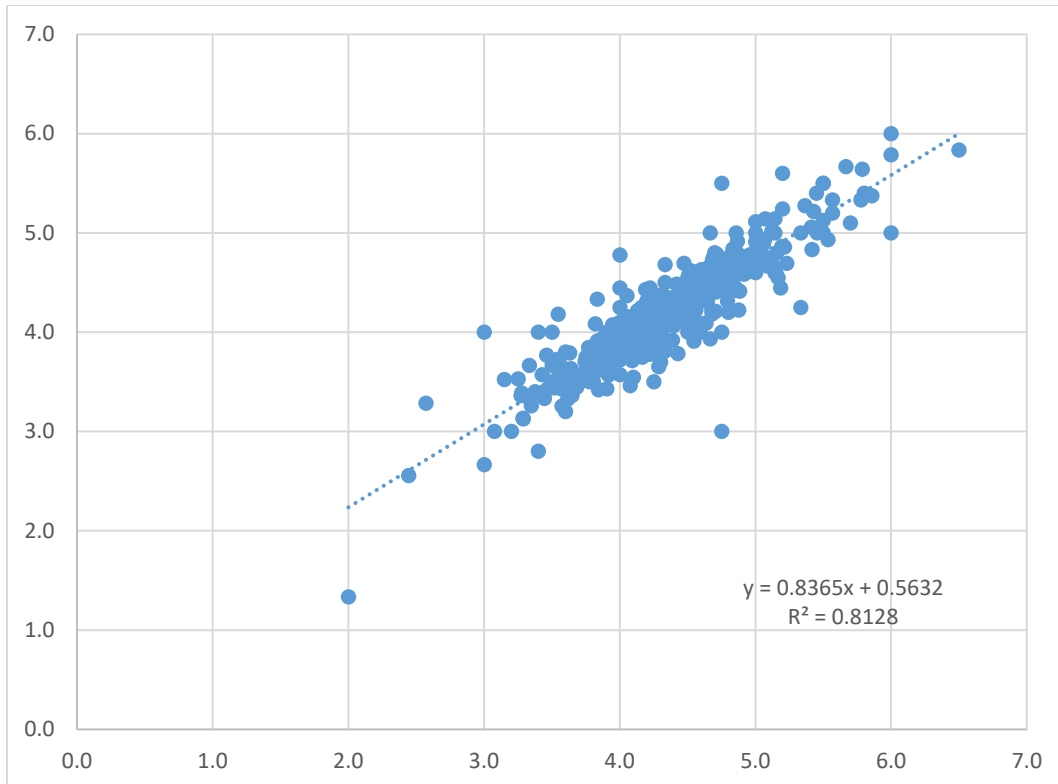
Dataene er tilgjengelig gjennom et tall fra 1-7, hvor 1 betyr svært liten tillit og 7 er svært stor tillit. Tallet 8 betyr vet ikke/har ingen mening og disse verdiene må da filtreres bort før vi kan beregne et gjennomsnitt for hver enkelt kommune.

Følgende kommuner har høyest tillit:

Kommune	2010	2013	2015	Totalsum	N
Granvin	6,3	6,5	7,0	6,5	6
Rindal	6,0	5,8	7,0	6,0	14
Fosnes	6,0			6,0	1
Træna			6,0	6,0	1
Masfjorden	6,0	6,0	5,5	5,9	7
Høylandet	5,5		7,0	5,8	5
Skiptvet	5,2	6,0	6,3	5,8	14
Namdalseid	5,3	5,8	7,0	5,8	9
Vegårshei	5,5	5,0	6,3	5,7	10
Rømskog	6,0	5,0	6,0	5,7	3
Ål	5,3	5,9	5,5	5,6	30
Kvinesdal	5,8	6,0	5,2	5,6	30
Marker	6,0	5,0	5,3	5,5	15
Aremark	6,0	5,0	6,0	5,5	8
Bygland	4,0	7,0		5,5	2
Kvitsøy		5,0	6,0	5,5	4
Modalen	6,0		5,0	5,5	2
Rollag	5,3	5,5	5,5	5,5	11
Åfjord	5,7	5,0	5,3	5,5	20
Frosta	4,8	5,3	6,2	5,4	14
Nissedal	5,6	5,4	5,0	5,4	12
Lurøy	5,9	4,3	5,7	5,4	17
Hemsedal	5,3	5,3	5,5	5,4	11
Utsira	6,0		5,0	5,3	3
Lavangen			5,3	5,3	3

Sammenheng mellom tillit og innbyggerinvolvering

Den oppmerksomme leser vil legge merke til at mange av de samme kommunene går igjen på lista med kommunene som var mest fornøyd med kommunepolitikernes evne til å lytte. Er disse to spørsmålene korrelert?

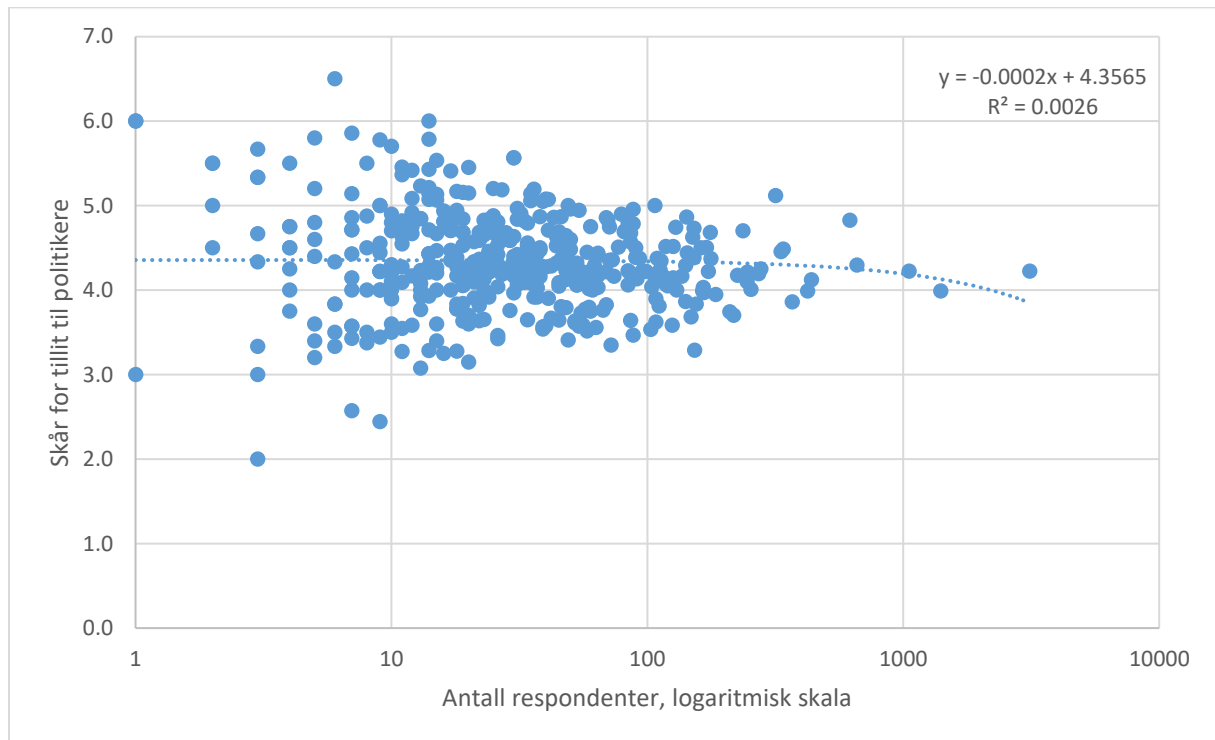
Figur 2: Korrelasjon mellom tilfredshet med kommunepolitikernes evne til å lytte til innbyggerne og tillit til at kommunepolitikere arbeider for innbyggernes beste.

Ja, i høyeste grad.

Så vi kan slå fast at innbyggernes tilfredshet med hvordan kommunepolitikere evne til å lytte er sterkt korrelert med innbyggernes tillit til at de arbeider for innbyggernes beste. Kanskje ikke så rart.

Har tilliten noe med størrelse på kommunen?

Vi skal også sjekke om det er en sammenheng mellom tillit og kommunestørrelsen. Her vil antall svar være proporsjonal med kommunens størrelse målt i innbyggertall.

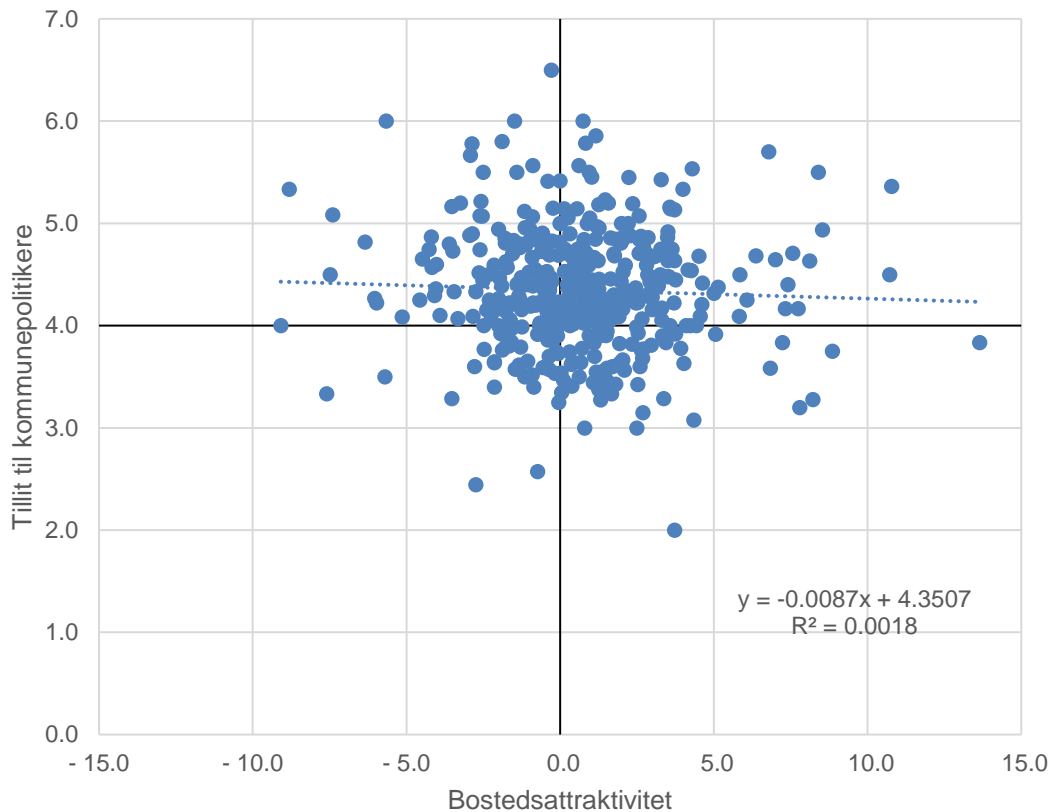
Figur 3: Korrelasjon mellom skår for tillit og kommunestørrelse.

Det er en negativ korrelasjon mellom tillit og størrelse, men sammenhengen er nesten ubetydelig, og neppe statistisk signifikant. En kunne kanskje ha trodd at tilliten til politikerne i små kommuner var høyere enn i store, ettersom det vil være en større andel av befolkningen i små kommuner som kjenner en kommunepolitiker. Vi ser helt klart at spredningen er langt større i de små kommunene. Det betyr nødvendigvis ikke at tilliten til politikerne er reelt veldig forskjellig. De små kommunene har et fåtall respondenter, slik at spredningen i de små kommunene heller er et utslag av at målingen er unøyaktig på grunn av få observasjoner (svar).

Sammenheng mellom tillit, innbyggerinvolvering og attraktivitet?

Kan vi finne noen sammenheng mellom innbyggertilfredshet og tillit til kommunepolitikerne og befolkningsvekst og bostedsattraktivitet?

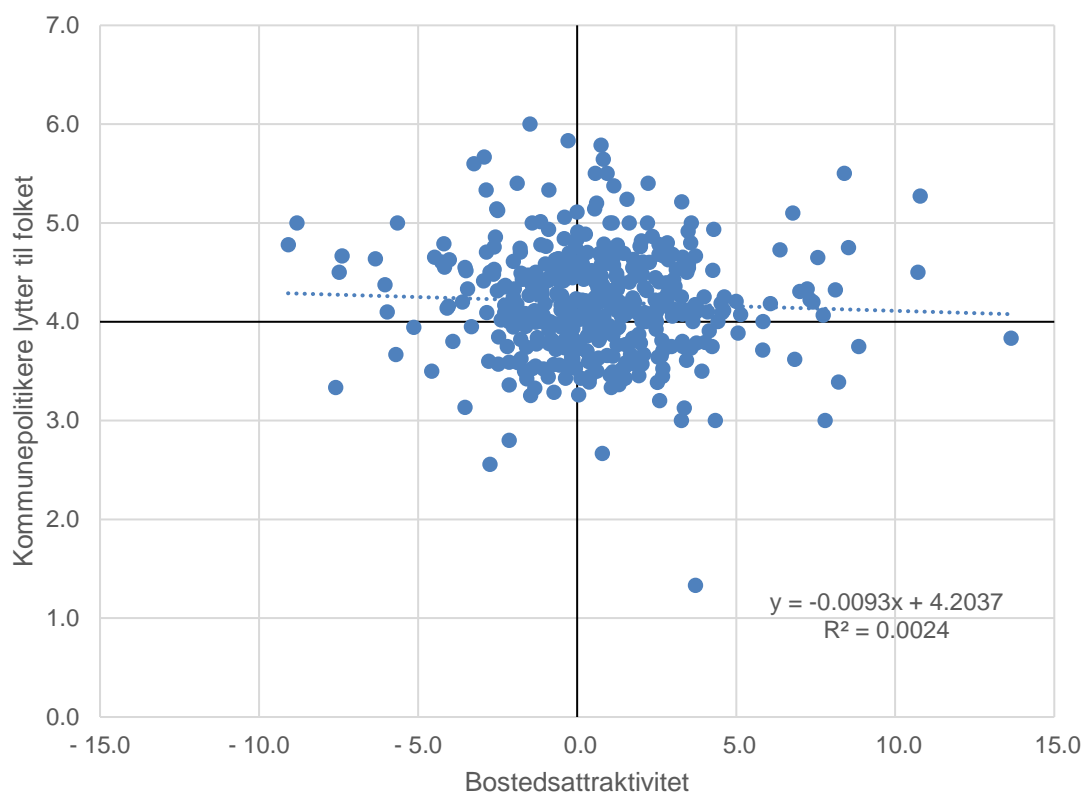
Da setter vi ganske enkelt skår for tillit til kommunepolitikerne og bostedsattraktiviteten til hver enkelt kommune inn i samme diagram. Hvert punkt er en kommune.

Figur 4: Sammenheng mellom skår for tillit til kommunepolitikere og bostedsattraktivitet.

Det er absolutt ingen tegn til en positiv sammenheng når vi måler skår for tillit direkte mot bostedsattraktivitet. Vi kan legge merke til at tilliten til kommunepolitikerne er ganske god. De fleste kommunene har gjennomsnittsskår over 4, som betegner middels tillit. Bostedsattraktiviteten har tilsynelatende ingenting med innbyggernes tillit til kommunepolitikerne.

Hva med det andre spørsmålet?

Figur 5: Sammenheng mellom innbyggernes tilfredshet med å bli lyttet til og bostedsattraktivitet.

Det er heller ingen tegn til positiv sammenheng mellom innbyggernes tilfredshet med kommunepolitikernes evne til å lytte til deres synspunkter og bostedsattraktivitet. Faktisk er både skår for tillit og kommunepolitikernes evne til å lytte negativt korrelert, men korrelasjonen er så svak at det er mer korrekt å si at det synes å være ingen sammenheng.

Hvorfor finner vi ingen sammenheng?

Vi har innledningsvis argumentert for at tillit til kommunepolitikere og deres evne til å involvere innbyggere er en viktig faktor for å skape attraktivitet i en kommune. Der nest har vi vist at vi ikke finner noe sammenheng.

Betyr det at det ikke spiller noen rolle hva kommunepolitikere foretar seg? Det kan vi ikke konkludere med. Årsaken til manglende sammenheng kan være flere:

Målingen av tillit er preget av tilfeldigheter.

Innbyggernes tillit til kommunepolitikere reflekterer kanskje ikke kvaliteten til de beslutninger som kommunestyret faktisk gjør. Innbyggernes tillit og tilfredshet blir kanskje farget av om f.eks. lokalavisen er positiv eller kritisk. Kommunepolitikere i en kommune kan kanskje i praksis arbeide intenst og sterkt for innbyggernes beste selv om innbyggerne ikke er klar over det. Samtidig kan andre kommuner ha politikere som framstår som involverende og ta vare på innbyggerne uten at de er det. Årsaken til at manglende sammenheng vil da være at et lite og tilfeldig utvalg av innbyggere ikke kan gi en reell karakter til kommunepolitikere.

Tillit er ikke nok, det må også være vilje til vekst

Innbyggerne kan være tilfreds med kommunestyret fordi de har gjennomført populære og ønskede tiltak, men tiltak som ikke nødvendigvis stimulerer til vekst og innflytting.

Bostedsattraktiviteten blir blant annet påvirket av tilgjengelighet til tomter og boligbygging. Kommuner som regulerer nye boligfelt og stimulerer til økt boligbygging blir nødvendigvis ikke spesielt populære i befolkningen, da slike utbygginger ofte fører til uro, særlig i nabolag som blir berørt.

Kommunestyret som i stor grad arbeider for status quo og minst mulig endringer kan derfor gjerne bli populære og ha tillit i egen befolkning. Men slike kommuner blir neppe attraktive bostedskommuner.

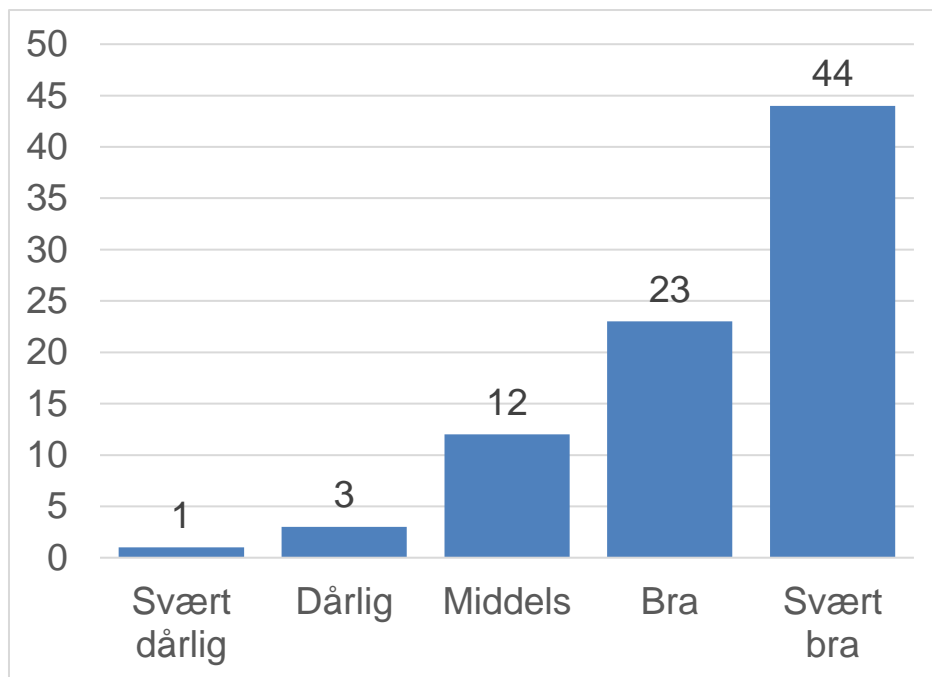
Det betyr at tillit ikke er en tilstrekkelig betingelse for å skape bostedsattraktivitet og vekst. Det må også være en vilje til endringer og vekst. Og kommunestyret som arbeider hardt for endringer og vekst blir kanskje ikke populære blant eksisterende innbyggere?

Tilfredse innbyggere en kanskje ikke nok?

Målingene av bostedsattraktiviteten tar utgangspunkt i nettoflyttingen til kommunene. Nettoflyttingen er differansen mellom utflytting og innflytting. Bostedsattraktivitet handler derfor like mye om å være tiltrekkende for potensielle innflyttere, det vil si personer som ikke bor i kommunen, som å skape bostedskvaliteter for eksisterende innbyggere slik at de ikke flytter ut.

Vi har gjort en liten undersøkelse av innbyggertilfredshet i Ulefoss og omkringliggende kommuner som kanskje kan belyse dette. Undersøkelsen ble gjort i samarbeid med Høgskolen i Telemark, og besto i å intervjuer 100 på gata i fire kommuner om deres synspunkter på stedene.

Bakgrunnen for arbeidet var at Ulefoss hadde synkende folketall og svak bostedsattraktivitet. Men innbyggerne i Ulefoss gir eget sted en svært god skår:

Figur 6: Hva synes innbyggerne i Ulefoss om Ulefoss? Antall som svarer de ulike alternativene.

Et stort flertall av innbyggerne i Ulefoss gir stedet karakteristikken et svært bra eller bra sted å bo.

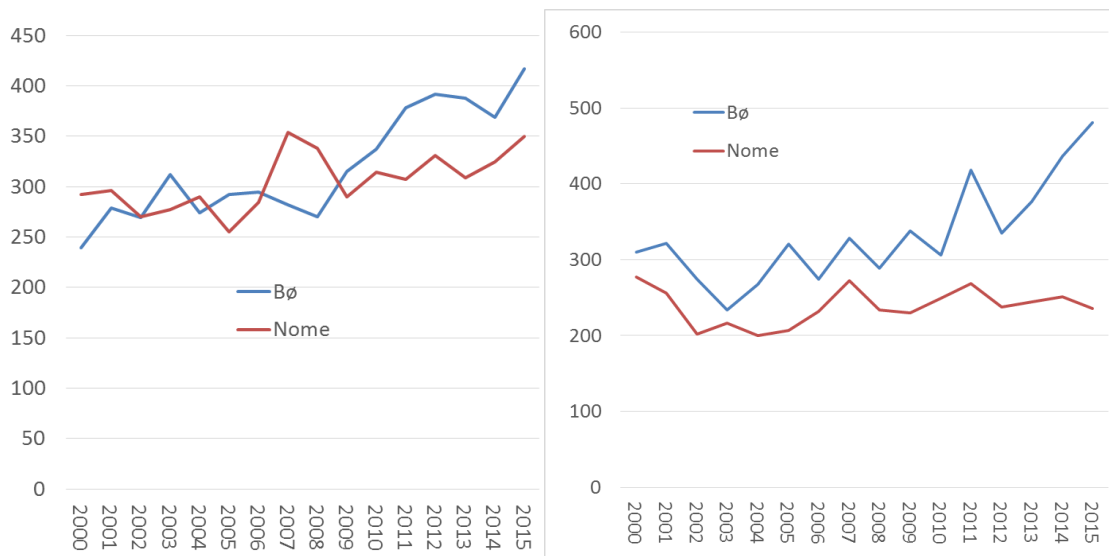
Når vi sammenlikner karakterene gjennomsnitt med andre steder, og samtidig ser hvilke karakteristikk innbyggerne på andre steder gir Ulefoss får vi følgende tabell:

Tabell 1: Snittskår for bosted etter bosted, 1 er dårligst, 5 er best.

Bosted	Snitt Bø	Snitt Lunde	Snitt Seljord	Snitt Ulefoss
Bø	4,6	2,9	3,3	2,6
Lunde	4,1	4,2	3,9	3,0
Seljord	3,8	2,5	4,5	2,8
Ulefoss	4,0	3,4	3,8	4,3
Utenfor	4,2	3,3	3,6	3,0

Bø, som er en svært attraktiv bostedskommune med sterk netto innflytting, skårer i snitt 4,6 blant egne innbyggere som bosted. Det er bare 3 promille mer enn Ulefoss, som har svært lav bostedsattraktivitet. Forskjellene i innbyggernes tilfredshet er ganske marginale. Men forskjellene er store når de to stedene ble vurdert av innbyggerne fra andre steder.

Hvis vi ser på flyttestrømmene i henholdsvis Nome (kommunen hvor Ulefoss er senteret) og Bø ser vi følgende:

Figur 7: Antall som flytter ut av kommunen til venstre, antall som flytter inn til kommunen til høyre.

Det er omtrent like mange som flytter ut fra Bø som fra Nome. De har omtrent samme innbyggertall. De siste fem årene er det faktisk flere som flytter ut fra Bø enn fra Nome. Forskjellen er at det systematisk er flere som flytter inn til Bø enn til Nome.

Nøkkelen til den høye bostedsattraktiviteten i Bø ser dermed ut til å være at kommunen er attraktiv å flytte inn til. Bø er en attraktiv bostedskommune for de som ikke bor der.

Hvis en skal trekke noen generelle konklusjoner av dette, er det at innbyggernes egen tilfredshet kanskje ikke betyr svært mye for bostedsattraktiviteten. Innbyggerne er generelt tilfredse med stedet de bor uansett. De som har vært lite tilfredse har kanskje allerede flyttet? Forskjellene i kommunenes bostedsattraktivitet skapes kanskje i større grad gjennom å bli attraktive å flytte inn til. Det betyr at kommunens omdømme som bosted har ganske stor betydning for bostedsattraktiviteten.

Hvordan skal vi konkludere?

Vi finner ingen direkte sammenheng mellom innbyggernes subjektive oppfattelse av kommunepolitikerne og bostedsattraktivitet. Vi tror likevel at kommunepolitikerne er viktige for å skape bostedsattraktivitet, selv om vi ikke kan vise det med statistiske metoder foreløpig. Men slik vi har resonnerert, er det først når kommunepolitikerne har en klar ambisjon og vilje til å skape økt vekst gjennom bostedsattraktivitet det blir viktig å ha tillit og evne til å involvere innbyggerne. Kanskje politikerne i tillegg må ha nødvendig kompetanse til å sette i verk riktige tiltak. Og hvis bostedsattraktivitet er avhengig av høy endringstakt i samfunnet er det ikke sikkert at kommunestyre som lykkes med å skape slike endringer nødvendigvis blir populære i egen befolkning, i hvert fall ikke på kort sikt.